

רמי: שיחול המאמר על הזיקה ויחזק אותה.

ולפיכך, כאשר **אתאי חליצה** — **אפקעתה** לזיקה. ושוב אינו יכול לעשות מאמר לאחר החליצה, שהרי כל מהותו של המאמר הוא חיזוק הזיקה, כל היא עוד קיימת.

ורבנן סברי: האי זיקה לחודיה קאי. והאי מאמר לחודיה קאי. ולכן, הרי מעיקרא, לפני חליצה, אילו אמר לה "התקדשי לי במאמר יבמין" מי לא מהני לקדשה מבלי לחזק את הזיקה?

השתא נמי, לאחר חליצה, שאין כבר זיקה נמי מהני מאמר.

וזה שאמר לה שמקדשה משום "מאמר יבמין", לא אכפת לנו, לפי שמתכוון לקדשה, ועושה מעשה קידושין.

רבא אמר: אי דאמר לה התקדשי לי במאמר יבמין — כולי עלמא לא פליגי דמהניא.

והכא במאי עסקינן, כגון דאמר לה: התקדשי לי בזיקת יבמין?

והיינו, שמקדשה עתה, לאחר חליצה, מכח זיקת היבמין שעליה, והרי זיקה כזאת אינה עוד קיימת לאחר החליצה.

רבי סבר, זה שמהני מאמר כאשר הוא אומר לה לפני חליצה "התקדשי לי בזיקת יבמין", הוא רק משום שקסבר רבי:

גג-א יש זיקה.

והיינו, שכח הזיקה אלים כאילו היא קנויה לו, ולכן ניתן לייחס את מאמר היבמין לזיקה, ולקדשה בזיקת יבמין.

וכיון שכל מה שמהני האי לישנא הוא רק משום שיש זיקה, הרי אם כבר חלץ לה, הואיל ו**אתאי חליצה** — **אפקעתיה לזיקה:** ושוב לא מצי לקדשה בזיקת יבמין.

ורבנן סברי: אין זיקה. לפי שלא אלימא הזיקה להחשיבה כאילו היא קנויה לו.

והרי מעיקרא, אילו אמר לה "התקדשי לי בזיקת יבמין" — מי לא מהני? **השתא נמי, מהני?**

והיינו, בהכרח, זה שמהני לישנא "התקדשי לי בזיקת יבמין" מעיקרא, לפני שנחלצה, הוא משום שבכל ענין החשיבו חכמים את קידושי המאמר ביבמה, בלי להתבסס על הזיקה. ואם כן, גם לאחר החליצה, שאין כל קשר ביניהם, גם מועיל הלשון הזאת לקדשה!

רב שרביא אמר: בחליצה כשירה, אי דאמר לה אחריה "התקדשי לי בזיקת יבמין" — כולי עלמא לא פליגי, דלא מהני, כיון שתחילה יש זיקה, ואילו אחר חליצה, הזיקה אינה קיימת עוד.

והכא, בחליצה פסולה קמפילגי, רבי וחכמים.

וכגון בחליצה אחר הגט, שסוברים חכמים שלא הפקיעה החליצה הפסולה את כל הזיקה, ולכן אפשר עדיין לקדשה במאמר יבמים.

מר רבי סבר: חליצה פסולה פוטרת, ולא נשארה מהזיקה כלום, ולכן אי אפשר לקדשה בלשון שכזאת.

ומר רבנן סבר: חליצה פסולה אינה פוטרת לגמרי, אלא נשארה עוד זיקה, כך שאפשר

לקדשה בלשון הזאת.

רב אשי אמר: דכולי עלמא סברי שחליצה פסולה אינה פוטרת.

והכא ביש תנאי בחליצה קמיפלוגי.

האם יתכן להתנות את החליצה בתשלום, כך שאם יחלוץ ולא ישלמו לו לא תתפוס החליצה.

וכגון שעשה כאן חליצה בתנאי, ולאחריה קידשה בכסף, ואמר לה בלשון הזאת.

מר חכמים סבר, שיש תנאי בחליצה, ואם לא תשלם לו לא חלה החליצה, ונשארה הזיקה כמות שהיא, ולכן יכול לקדשה בזיקת יבמין.

ומר רבי סבר, אין תנאי בחליצה, וחלה החליצה ופקעה הזיקה, ואינו יכול לקדשה בזיקת יבמים [ועיין בתוס' שהקשו אם כן שיחלקו ביבמה רגילה, שלא חלץ לה ולא התנה בחליצתה, עיין בביאורים].

רבינא אמר: דכולי עלמא יש תנאי בחליצה,

והכא, בתנאי כפול קמיפלוגי, אם יש בו צורך כדי להתנות את החליצה בתשלום.

מר סבר: בעינן תנאי כפול לבטל את החליצה אם האשה לא תקיים את התנאי, ופה שלא התנה חלה החליצה גם אם לא שילמה לו, ופקעה הזיקה, ואינו יכול לקדשה בזיקת יבמין.

ומר סבר: לא בעינן תנאי כפול. וכיון שלא שילמה, לא חלה החליצה ויכול לקדשה בזיקת יבמין.

שנינו במשנה: חלץ ועשה מאמר, ונתן גט ובעל — אין אחר החליצה כלום.

והוינן בה: וניתני נמי: אין אחר ביאה כלום:

אבוי ורבא דאמרי תרווייהו, אכן תני, היו שונים בעצמם כך: אין אחר ביאה כלום.

ותנא דידן, מדוע הוא אמר "אין אחר חליצה כלום", ולא "אין אחר ביאה כלום"?

כי את התרת יבמה לשוק על ידי חליצה עדיפא ליה לומר, וממנה אתה למד שגם אחרי ביאה אין כלום, והיה לו טירחה לכפול דבריו.

שנינו במשנה, לאחר שאמרה יש מאמר אחר מאמר:

אחד יבמה אחת, אחד שתי יבמות.

מתניתין האומרת שגם בשתי יבמות יש מאמר אחר מאמר, היא דלא כבן עזאי —

דתניא, בן עזאי אומר: יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת. ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד.

עוד שנינו במשנה:

כיצד יש חליצה אחר מאמר?

מאמר לזו וחלץ לזו — הראשונה צריכה הימנו [בעלת המאמר] גט.

ומשמע שרק באופן הזה פוטרת החליצה של השניה את הראשונה מלחלוץ.

אבל אם היה חולץ לבעלת המאמר, לא היתה יוצאת השניה ללא חליצה גם בה, היות וחליצת בעלת המאמר היא חליצה פסולה, כי היא אינה פוטרת אותה לשוק מבלי שיצטרך להוסיף ולפוטרה גם בגט למאמרו.

והוינן בה: **לימא, מסייע ליה** משנתנו, שמשמע ממנה שדוקא בגלל שחליץ לשניה ולא לבעלת הגט אין אחר הגט כלום, אבל אם יחלוץ לבעלת הגט, שחליצתה פסולה, היא תצטרך גם גט בנוסף לחליצה, הרי היא מסייעת ל**שמואל**.

דאמר שמואל: חליץ לבעלת הגט — לא נפטרה צרתה. כי חליצתה של בעלת הגט היא חליצה פסולה.

ואו שתאמר [לפי תוס'], שמשנתנו היא **תיובתא דרב יוסף!**

שמשמע ממנה שהוא חולץ לכתחילה לשניה ופוסל אותה בכך לכהונה, ואינו חולץ לבעלת הגט, ואילו לפי רב יוסף שנה לנו רבי שלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים לו, ולא היה לו לפסול לכהונה בשעה שחברתה פסולה, ויכול לחלוץ לה.

ודחינן לשני הצדדים: **מי קתני חולץ** לכתחילה, עד שמלמד אותנו התנא שכך יש לעשות?

חליץ קתני, שהוא לשון דיעבד!

שנינו במשנה: **חליץ וחליץ או חליץ — אין אחר חליצה כלום!**

והוינן בה: **וליתני נמי בסוף הענין של בעל ועשה דברים נוספים: אין אחר ביאה כלום!**

אביי ורבא דאמרי תרויהו, תני: אין אחר ביאה כלום.

ותנא דידן שלא שנה זאת, אלא בחליצה, היות והתרת יבמה לשוק עדיפא ליה. וכמו שנתבאר לעיל.

לימא, מסייע ליה לשון המשנה שלא נקטה את החליצה בבעלת המאמר, ל**שמואל**, שאמר אם חליץ לבעלת המאמר לא נפטרה צרתה בחליצתה?!?

וכן ממה שחולץ לשניה שאינה פסולה לכהונה, ואינו חולץ לבעלת המאמר שנפסלת לכהונה בגט — **תהוי תיובתא דרב יוסף**, שאוסר לפסול לכהונה כשאינן הכרח בדבר, וכמו שהביא בשם רבי, שלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים לו!

ומשינינן: **מי קתני חולץ** לשניה עד שתלמד מכאן שכך צריך לעשות!?

חליץ קתני, שהוא לשון דיעבד. ואין להביא ממנו ראיה.

עוד שנינו במשנה: **נתן גט לזו וגט לזו — צריכות הימנו חליצה.**

ומדייקת הגמרא מלשון "צריכות", שהוא לשון רבים, ששתיהן צריכות חליצה, ואין האחת נפטרת בחליצת השניה, כיון שחליצת שתיהן "רעועה" אין אחת יוצאת בחליצתה של השניה:

ולפי המשך המשנה, האומרת שכך יש לנהוג בשני יבמין ויבמה אחת, הרי שניהם צריכים לחלוץ לה.

לימא, מסייע ליה משנתנו לרבה בר רב הונא.

דאמר רבה בר רב הונא: חליצה פסולה — צריכה לחזור על כל האחיין!

ודחינן מאי "צריכות" — **צריכות דעלמא.**

עוד שנינו במשנה: **נתן גט לזו, וחליץ לזו — אין אחר חליצה כלום.**

עקיבא הסוכר שאין קידושין תופסים בחלוצה, על מאמר דבתר חליצה, להחמיר ולהצריכה גט, אטו משום מאמר דקמי חליצה, שצריכה גט למאמרו, בנוסף לחליצתו, וקא משמע לן דלא גזרינן.

אלא חליץ ונתן גט — למה לי לשנות זאת במשנה?

כי מה יועיל גט זה, והרי היא מותרת לשוק גם בלעדיו, והוא אסור בקרובותיה גם בלעדיו.

ומשנינן: ולטעמיה, שהקשית כך, אימא סיפא:

בעל ועשה מאמר, בעל ונתן גט —

למה שנה זאת התנא?

בשלמא בעל ונתן גט — איצטריך, כי סלקא דעתך אמינא, נגזור גט דבתר בעילה אטו גט דקמי בעילה, קא משמע לן דלא גזרינן.

אבל בעל ועשה מאמר — למה לי לומר זאת? והרי לא הוסיף המאמר כלום אחר הבעילה!

אלא מה יש לך לתרץ, כי איידי היות דתנא "חליץ ועשה מאמר", תנא נמי במקביל לו "בעל ועשה מאמר", אף על פי שאין בו צורך.

אם כן, כך נתרץ גם את שאלתך: ואידי דבעי למיתני "בעל ונתן גט", תנא נמי במקביל לכך "חליץ ונתן גט", אף על פי שאין בו צורך.

שנינו במשנתנו: בזמן שהיא וכו'.

מתניתין, דלא כי האי תנא —

שנינו במשנה: בין יבם אחד לשתי יבמות כו'.

בשלמא לרבי יוחנן, דאמר, כולה ביתא, של האחים והיבמות לאחר החליצה של אחד האחים, בלאו של "לא יבנה" קאי —

שפיר איצטריך התנא לאשמעינן בחליץ לזו ועשה מאמר בזו, דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין, וכרבי עקיבא.

אלא לריש לקיש, דאמר: כולה ביתא בכרת של אשת אח קאי, ורק החולץ ניתק לו הכרת ללאו, תיקשי:

וכי איצטריך התנא לאשמעינן דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות?

אמר לך ריש לקיש: ולטעמיה נמי תיקשי:

סיפא דתנאי: בעל ועשה מאמר, אין אחר הבעילה כלום — וכי איצטריך לאשמעינן דאין קדושין תופסין באשת איש?

אלא, איידי דתנא התרת יבם אחד ויבמה אחת, ששם יש לחדש גם לריש לקיש שאין קידושין תופסים לחולץ בחלוצה, שהיא בלאו בלבד לחולץ, תנא נמי שתי יבמות ויבם אחד.

ואידי דתנא שתי יבמות ויבם אחד, תנא נמי שתי יבמין ויבמה אחת.

שנינו במשנתנו: חליץ ועשה מאמר ונתן. וכו'.

והוינן בה: בשלמא חליץ ועשה מאמר ביבם אחד וביבמה אחת, שפיר איצטריך לומר שאינו כלום —

כי סלקא דעתך אמינא, נגזור אפילו לרבי